

KOČEVSKI SLOVENEK

Izhaja vsakega 5., 15. in 25. dne v mesecu; če je na tak dan praznik, dan prej. — Pos. štev. 1.— din.; letna naročnina 30 din., v zamejstvu 60 din. — Poštno-ček. rač. št. 17.785
Oglasi po ceniku. — Izdaja konz. lista, čigar predst. je Karel Škulj, župnik v Dol. vasi pri Ribnici. — Urednik Andrej Struna, Kočevje. — Tiska tiskarna J. Pavliček, Kočevje

Zedinjenje

V tiste lepe čase nas prenese praznik Zedinjenja, ko smo se globoko oddahnili ob neizrečeno veselem oznanilu: „Svobodni državljani ste!“ Nič več sužnji tuje velesile, ki nas v 600 letih ni znala pritegniti k sebi; kako bi znala, ko smo bili mi le manj vredni ljudje, ki naj utonejo v morju tuje krvi. Pred 22. leti vse v zastavah, v smehu, v veselju in bratskem objemu ves narod. Takrat se je naše ime ponavljalo na konferencah, kjer se je odločevala prihodnost pol sveta. Zastopniki velikih narodov so le morali prisluhniti, kje leži slovenska zemlja in živi slovensko ljudstvo. Žal, da ti odločujoči moške niso hoteli računati s hrepenenjem več stoletij, ki je gnalo vse Slovence pod streho hiše ene. — Velik del naše narodne družine pa je stopil v skupno hišo treh bratov v trdni veri, da dobi tu stalen življenjski prostor, da se odpočije od večstoletnega narodnega trpljenja in da zaživi v dobo narodnega dela, narodnega razvoja in dviga. In vendar! Kdo od takratnih sodobnikov je mogel premeriti veličino in pomen velikega dogodka Zedinjenja? Slutili smo mnogo, a pronikniti v posledice takratnih sprememb ni mogel nikdo. Kot vedno, se zgodovinski dogodki bolj razumejo od daleč kot blizu. In nekaj jih je v Jugoslaviji, ki so se v tem razdobju preobdli belega kruha pri materi Jugoslaviji in so gledali po drugem — belega kruha svobode, naravnega bogastva zemlje, širokogrudnosti in še marsičesa, kar je v drugih državah „na karte“, ali pa nadomeščeno z mastjo pridobljeno iz črnega, trdega premoga. Kot otrok, presiti materine pogače, hvali sosedov črn kruh, tako so tudi nekateri otroci Jugoslavije, presiti dobrega, uganjali neumestno kritiko, izrekli nemile sodbe čez domače, hvaleč tuje. Otrok pa kmalu začuti, da je črn kruh težji kot bel in zopet zaprosi materine pogače. Tako tudi tisti nergači, nezadovolneži, cmerikavi kritiki danes postajajo tihi, videč krivice, ki so jih prizadevali Jugoslaviji. Danes, po 22. letih, v teh dneh celi roji državljanov šele uvidevajo pomen Zedinjenja, danes, ko tvori Jugoslavija otok, kjer se še reže debele kose pogače svobode, zanesljive prehrane in miru. Na ta presrečni otok se ozirajo milijoni z gorkim hrepenenjem po vsaj majhnem kotičku v tej srečni hiši treh bratov Slovencev, Srbov in Hrvatov. Kdor bere pisma onih, ki hrepenedejo po Jugoslaviji, pišejo: „Vse premoženje dam, pa magari gol, samo da pridem v Jugoslavijo, kjer bi rad užival še tako skromen košček kruha v miru in bratske ljubezni.“ Kdor taka pisma bere — in takih ni malo — ta šele uvidi srečo zedinjenih. Oh, naj bi zadoštovala sedanja preizkušnja, da se mi vsi z doslej neznano gorkoto ljubezni pritiskemu k materi Jugoslaviji s sklepom hvaležnosti, vse — pa tudi življenje žrtvovati, da se od zedinjene zemlje ne okrne nobeden drobci in od zedinjenih bratov ne loči niti eden.

Naj splava naša misel še k onim, ki jih izseljenska nedelja, ki se letos tako srečno skupaj z Zedinjenjem praznuje, kliče nam v spomin — bratom širom sveta. Lani smo poiskali vse Slovence, letos pa pogledimo, kje Slovenec, Hrvat, Srb svoje brate ima: jugoslovanske manjšine v tujini: Italija 650.000, Grčija 250.000, Nemčija 170.000,

Madžarska 165.000, Turčija 100.000, Romunija 70.000, Albanija 60.000, Čehoslovanska 3100, Rusija 2700, — jugoslovanski izseljenci: Amerika USA 800.000, Kanada 30.000, Srednja Amerika 100.000, Brazilija 30.000, ostale južnoameriške države 20.000, Nemčija 50.000, Francija 35.000, Belgija 6500, Čehoslovanska 6000, Holandska 2500; Azija: v Perziji 2000; Avstralija in Nova Zelandija 15.000; Afrika: Egipt 4000, Južnoafriška unija 2500. Torej izven meje Jugoslavije 2.524.300 na vseh znanih delih sveta.

Ko pojemo zahvalno pesem Zedinjenja, mislimo — kot pravi cerkvena — „na brate, katerih ni tukaj!“ Oh, ko bi letos osorej praznovali ta pomembni praznik Zedinjenja v sreči mi in gledali človeštvo spokojno in v miru! Bog daj!

Katoliško Prosvetno društvo Kočevje

vprizori v nedeljo 1. decembra 1940
ob 3. uri popoldne z gostovanjem
članov Prosvetnega društva iz Velikih
Lašč v dvorani hotela „Trst“ v Kočevju
najlepšo slovensko dramo:

Oton Župančičevo

Veroniko Deseniško

Slovenci, zopet je tu Vaš dan, pridite,
da s to pomenljivo prireditvijo
skupno praznujemo obletnico ujedini-
jenja treh jugoslovanskih bratov
in nastanka naše narodne države
Jugoslavije.

Župančičeva „Veronika Deseniška“ — spomenik slovenske zgodovine

Celjski grofje so najimenitnejši plemiški rod na Slovenskem. Moške izhajajoči iz te rodovine so bili podjetni, dalekovidni, slavohlepni in železne volje. Te lastnosti so jih usposabljal za dobre diplomate in vojskovodje. Celjski velikaši izhajajo iz neznatnega gradu Sovneka, čigar razvaline se vidijo še danes nad Braslovčami v Savinjski dolini. Sovneški plemiči so po izumrlih koroških velikaših Vovbrških grofih podedovali poleg mnogih drugih graščin tudi grad in mesto Celje. Kmalu nato je nemški cesar Friderik Sovneškega povzdignil v grofovski stan in mu podelil naslov celjskega grofa. Torej Friderik I. Celjan je praded mogočnega rodu celjskih grofov.

Pod vladjo njegovega vnuka grofa Hermana II. so Celjani dosegli višek svoje moči in slave. Grof Herman II. je bil osebnost znan po svoji moči ne toliko telesni temveč po moči neuklonljivega značaja in silne volje. Herman II. se je na čelu svojih čet ob strani cesarja Sigmunda bojeval s Turki in v strašni bitki pri Nikopolju je Sigmundu rešil življenje. Istega vladarja je Herman II. osvobodil tudi iz rok upornih ogrskih velikašev. Sigmund mu je iz hvaležnosti podaril več gradov, med njimi tudi Zagorje in mu podelil naslov slavonskega bana. Sigmund je stopil s Celjani celo v rodbinsko zvezo, ko je vzel Hermanovo hčer Barbaro za ženo. Dal je Celjanom pravico v svoji grofiji izvrševati sodno oblast in kovati denar. Po izumrlem rodu Ortenburžanov je Herman II. podedoval še vsa njihova posestva in se je odslej nazival grof Celjski, Ortenburški in Zagorski čisto tudi ban

slovenskih dežel. Ugled Celjskih grofov se je razširil po vsem slovanskem jugu in daleč po Evropi.

Odločni Herman II. pa je bil tudi zelo nasilen in trmast, kakor je razvidno iz postopanja s svojim prvorojcem Friderikom. Tega je

Friderik in Veronika

Herman oženil z Jelisavo, hčerjo najmočnejšega hrvaškega kneza Frankopana, s katero je Friderik II. priženil več gradov v Hrvatskem Primorju. Friderik je z Jelisavo več let živel v Krškem, ki se je pod njegovo vladjo lepo razvijalo. Toda njegov zakon z Jelisavo Frankopanko ni bil srečen, kajti Friderik svoji ženi ni bil zvest. Jelisava je iz obupa izvršila samomor, dolžili so celo Friderika, da je on ženi zaval, natančno pa se ta stvar ni nikdar dognala.

Grof Herman II. Celjan

Friderik se je potem skrivoma poročil z lepo Veroniko Deseniško, hčerjo ubožnega plemiča z Desenic v Hrvaškem Zagorju, s katero je že prej vodil ljubavno razmerje in ji je dal sezdati celo poseben grad na hribu v bližini mesta Kočevja. Friderikov vrh (Friedrichstein) nad Kočevjem s svojo razvalino je svedok te pozneje tako nesrečne ljubezni Friderika II. Celjana.

Zakon s sirotešno Veroniko je namreč silno razsrdil ponosnega Friderikovega očeta grofa

Hermana II. in že je nameraval svojega prvo-rojenca razdediniti ter proglasiti za svojega naslednika drugorojenega sina Hermana III. Tega pa je v Radovljici nenadoma vrgel pobesnel konj s sedla tako nesrečno, da je obležal na mestu mrtve. Da bi očeval rod, je stari Herman tedaj dovolil Frideriku zakon z Veroniko in mu hotel pokloniti vse pravice Celjskega grofa pod pogojem, da bo zakon z neimenitno Veroniko zatajil pred javnostjo. Toda Friderik ni na to privolil in tedaj je oče dal nepokornega sina zgrabiti in zapreti v celjski grad. Njegovo ženo Veroniko pa je dal vreči v temnico in jo obtožil kot čarovnico, češ da je s satanovo pomočjo osvojila srce njegovega sina. Zahteval je, da jo obsodijo v smrt, toda sodnik, ki je bil baje njegov nezakonski sin, je spoznal njeno nedolžnost in je bil toliko pogumen, da jo je oprostil. Toda svojevoljni Herman jo ni izpustil in jo je dal kmalu nato zavrtno umoriti.

Friderik se je pozneje spravil z očetom in prevzel po njegovi smrti grofijo, obsegajočo 70 graščin na Štajerskem, Koroškem, Kranjskem in Hrvaškem. Cesar Sigmund je poklonil njemu in njegovemu sinu Ulriku, ki ga je imel iz zakona z Jelisavo, knežje dostojanstvo. Friderik je umrl star nad devetdeset let. Na stara leta je prepuščal vladarske posle sinu Ulriku, sam pa je podpiral samostane in sploh skušal z dobrimi deli popraviti pogoje svojih mlajših let.

Nečloveško ravnanje grofa Hermana s snaho Veroniko se je bridko maščevalo nad njegovim ljubljencem in vnukom Ulrikom, ki je bil zadnji moški potomec celjske rodovine. Pred Belgradom so ga zavrtno umorili ogrski zarotniki pod vodstvom ogrskega plemiča Hunjadija, ki je Celjane sovražil zaradi njihovega velikega vpliva na Ogrskem. Prijatelji so Ulrika svarili naj ne hodi v Belgrad, ker so poznali spletke Ogrov, toda Celjan ni poznal strahu in to ga je stalo življenje. Njegovo truplo so prepeljali v minornitsko cerkev v Celju. Tukaj je ob glasnem ihtenju ljudstva klicar prelomil ščit s tremi zvezdami na sinjem polju, kar je predstavljalo celjski grb in trikrat zaklical: „Danes še grofje Celjski in nikdar več!“

Tako je izumrl mogočni rod slovenskih knezov, kakor so se Celjani radi imenovali. Za celjske grofe je značilno tudi to, da so imeli vedno žive stike z različnimi slovanskimi plemiški rodinami in se tudi v teh rodbinah najraje ženili tako pri hrvaških Frankopanih, bosanskih Kotromanih in srbskih Brankovićih. Brez dvoma jih moramo prištevati med prve pobornike jugoslovanstva v naši zgodovini.

Zgodovinska dejstva celjskih grofov in vso tragiko ljubezni med Friderikom in Veroniko Deseniški je zajel naš največji sodobni pesnik Oton Župančič v svoji najlepši dramski pesnitvi, s katero je kronal vse svoje umetniško delovanje „Veroniki Deseniški“. Delo se odlikuje po le-

pem, bogatem jeziku in krasnih, vezanih dejanjih, v katerih nastopajo poleg že znanih oseb Hermana, Friderika, Jelisave, Veronike še lokavi žid Bonaventura, ki je imel od grofa Hermana baje nalog zavdati Veroniki. Simpatični pojavi, Hermanovega nezakonskega sina sodnika Praveda, markantna oseba vojaškega poveljnika celjske grofije, zvestega Hermanovega zaupnika

Jelisava Frankopanka

in zvitega Friderikovega nasledovalca viteza Jošta Soteškega. V drami je jasno podana težnja Celjanov po združitvi vseh Jugoslovanov, n. pr. stih: „... Ulrik je moj in ga ne dam od sebe, on je moj vid, z njim gledam daleč, daleč, da Friderik, z njim gledava na jug in kadar meni staro oko že opeša, njegovo se požene še naprej, on, vem, da bo prestavljal še mejnike, ki smo jih Celju doslej postavili, in jug zajel do koder gre naš jezik.“ (Herman II. dejanje.)

Tragedija, katere del se je dogajal baš tu na Kočevskem, in ki jo bodo velikotlaški igralci podali v okviru Prosv. društva v Kočevju, zasluži vso pozornost slovenske javnosti.

Poročajo

Draga. Nedavno je nadzoroval ljudske šole v Čabarskem okraju v. d. šolskega nadzornika g. Roman Milštajn iz Delnic. Z nadzorovanjem je bil prav zadovoljen, kakor tudi naše učiteljstvo, ki složno sodeluje za splošni napredek šole. To je pokazala tudi polletna učiteljska konferenca in skupščina hrvaško-slovenskega

učiteljskega društva v Čabru. Hrvatsko-slovensko učiteljsko društvo za Čabarko okraj je gotovo edini primer v državi, kjer je sodelovanje med učitelji Slovenci in Hrvati najtežje in v popolni harmoniji za dobrobit šole in naroda. Učiteljsko društvo daje k temu viden izraz, kar je nemala zasluga g. šolskega nadzornika Milštajna. Tako je prav!

Zadnje naše opozorilo za ureditev cen ni doseglo tistih, ki se jih to tiče. Cene živilom še vedno niso urejene; ponekod so sedanjim razmeram odgovarjajoče, drugod so zopet take, da se ti jeziijo lasje. Gotovi trgovci imajo pa še posebne metode, s katerimi drže konzumente kakor v kleščah. Potrošači se opravičeno vprašujejo, če temu ni pomoči. Poklicani naj bi že kontrolirali poslovanje v vseh trgovinah, ker z odlašanjem se daje gotovim trgovcem le potuha, da se se še bolj objestno obnašajo do svojih odjemalcev.

Zima se bliža in to nam daje precejšnih skrbi, kako se bomo prehranjevali, če pojde s cenami tako naprej. Reven sloj si že sedaj težko nabavlja najpotrebnejša živila; kaj bo pa sredi zime in na spomlad, če poklicani činitelji ne pokrenejo akcije za čimprejšnjo oskrbo revnega sloja z najpotrebnejšim. Sedaj, ko je stiska resnična, so dejanja potrebna! Pri taki akciji naj sodelujejo vsi, ki so za to poklicani in sposobni.

Prigorica. Dne 8. novembra mi je pogorel kozolec iz doslej nepojasnjenega vzroka. Pogorelo mi je vse do tal. V kozolecu je bilo polno sena in detelje, troje sani in vsa koruza, katero smo letos pridelali. Poleg tega še razni gospodarski predmeti, ki jih spravljamo pod kozolec. Ta nesreča tik pred zimo je zame hud gospodarski udarec. Imam sedmero otrok, vsi še nedorasli. Žena se je pri gašenju opekla in je itak boleha. Ker je letina letos slaba vsled neprestane moče, zato mi kmetje ne morejo pomagati. Obračam se na p. n. za izdatno podporo. Cenjena škoda znaša 30.000 din.

Ribnica. Tukajšnje Prosvetno društvo je vprizorilo v soboto 16. in v nedeljo 17. t. m. pomenljivo ljudsko dramo „Plavž“. Igra je v vseh ozirih uspela, igralci so dobro rešili svoje vloge, posebno priznanje pa gre občinskemu tajniku g. Nandetu Česaru, ki je vodil režijo in obenem izborni podal Tomaža Celinjarja. G. tajnik Česar ima največ zaslug, da toliko napredujemo na dramskem polju.

— Te dni smo položili k večnemu počitku † g. Antona Pele. Pokojni je bil daleč po okraju znan kot dolgoletni načelnik cestnega odbora. Bil je lesni in vinski trgovec in v gospodarskih krogih znan kot dober gospodarstvenik. Ribniški občini je načeloval več let kot njen župan. Po svoji živahnosti in preudarnosti je bil priljubljen daleč okrog. N. v m. p.

Velike Lašče. Tukaj se je sredi ceste nenadoma zgrudil in preminul neznan mladenič

† Dekan Anton Skubic:

20

Zgodovina ribniške župnije — pravda kmetov

Pod cesarico Marijo Terezijo, še bolj pa za vladanja njenega sina cesarja Jožefa II. pa so grajska sodišča korak za korakom izgubljala svoja tla. Leta 1781. je cesar Jožef odločil, da grajski sodniki za svoje sodbe niso več odgovorni graščaku, ampak državi. S tem je bil zadan smrtni udarec graščinski samovolji pri sodnem postopanju. Samo na upravnem področju so smeli grajski sodniki še nekaj časa tudi s kaznimi uporabljati in kazati svojo moč. Tako sta bila dne 21. septembra 1707 po grajskem sodniku v Ribnici Gattererju obsojena Jernej Benčina iz Travnika in Matej Žagar, ki sta v Loškem potoku vikarju Antonu Mežanu nagajala v zakristiji in ko je isti zakristijo za prehod zapri, sta mu v nedeljo postavila pred zakristijska vrata leseno kobiljo, da sam ni mogel ven, in sta nad njim vpila. Bila sta obsojena, da morata pri popravi ribniškega župnišča delati 24 ur v okovih. Francozi pa so ob okupaciji odpravili vso pravico graščakov, ki so doslej sodili nad svojimi podložnimi kmeti in so vso sodno upravo poddržavili. Pri tem je ostalo tudi po odhodu Francozov.

Razumljivo je, da se zemljiški gospodje

niso mogli takoj sprijazniti s tem, da jim je vlada odvzela sodno oblast nad podložniki. Stanovi so trdili, da je graščinsko sodstvo gojilo vzajemno blagostanje graščaka in podložnika. Priznavajo pač, da je bila zemljiškemu gospodu često lastna korist silnejši razlog kakor pa stroga nepristranost, ki je ne odrekajo državnim sodnijam. Le tako si moremo razlagati njihovo divjanje zoper „copernice“, katerim so res verjeli, da delajo točo in jim tako poškodujejo pridelke in desetino. Stanovi so tudi potrdili, da res niso imele vse graščine izpranih sodnikov, teh pa zato ne, ker bi bili zanje predragi, zato so si pomagali s sodnimi šušmarji, ki so sodili tako, kakor je bilo graščaku všeč. Graščak pa si je pri gorostasnih obsodbah umil roke in vso krivico pri šušmarskih sodbah zvalil na rovaš „sodnika“. Vendar pa stanovi trdijo, da je imel kmet zaupanje v svoje pospodstvo, iz zaupanja da se je rodila pokorščina, ta pa ga je obvarovala pogubnega pravedanja. Pravdal pa se kmet v resnici zato ni, ker ni zaupal grajski „pravdi“.

V resnici pa so bili vsi kmetje veseli, ko se je za njimi zaprla strašna graščinska ječa, kakršno smo videli v zgornjem procesu zoper čarovnice. Kmet je začel tudi v tem oziru prostejše dihati, ker je prišel sicer pod paragraf, vendar pa izpod krute samovolje graščaka, ki je bil često sam svoja postava. To osvobojenje pa so tudi po ribniškem kraju uporabili mnogi v to, da

so postali tihotapci posebno s tobakom. Shajali so se v Mali gori pri neki hruški, ki še danes nosi ime „tobakova hruška“. Ni jih pa več zasledoval graščak, ampak „leblajtar“, ki se ga niso tako zelo bali, ker ga je znal pretkani Ribničan dobro ukani. Neštetokrat so morali po nalogu gubernija duhovniki z lece svariti pred to obrtjo, kar pa ni dosti izdalo, saj se tihotapcu ni zgodilo kaj hujšega, kvečjem, da je bil vtaknjen v vojaško suknjo. Taki pa so navadno postali veseljaki, ki so po dostani službi prepevali po svetu in popivali in uganjali svoje burke. Skoro vsi, ki so v maticah zapisani kot „miles“ ali kot „gewesener Soldat“, so bili taki veseljaški postopači.

Državno sodišče je bilo v Ribnici še tja do leta 1848. nastanjeno v gradu, pozneje pa se je namestilo v posebnih prostorih, kakor je še danes. Ker je graščaku odpadla tlaka in desetina, je hotel poiskati nov vir dohodkov. V ta namen je graščak Rudež sezidal poslopje, kjer je sedaj nastanjeno sodišče, da bi si tam uredil pivovarno, kakršnih je bila že dvojica v Ribnici (pri Prajerju in v Prajhavzu, sedaj št. 13). Velike kleti še sedaj kažejo ta namen. Da je dobil pripraven in obdelan material, je Rudež podrl grad na Bregu, ki je imel z njegovim vzdrževanjem le stroške, in vzdal kamen v novo poslopje. Kjer naj bi se bilo ljudem delilo pivo, se jim danes deli pravica. Konec.

vsled srčne oslabelosti. Človek res ne ve, kje preži nanj smrt.

Stara cerkev. Prosvetno društvo je začelo živahno delovati. Imelo je že več lepih prireditelj. Prvo smo posvetili slovenski zgodovini. Predavala je gđ. Peterlinova iz Kočevja. Dalje je društvo priredilo proslavo v čast Kristusu Kralju, kjer je sodeloval tudi novo ustanovljeni pevski odsek. Zadnjo nedeljo pa smo proslavili spomin velikega Slovence Antona Slomška. Predavanje so spremljale krasne skioptične slike, ki se jim ljudje kar niso mogli dosti načuditi. Za dodatek smo videli sliko sedanje strašne vojne (London v plamenu) in za konec še slike grobov velikih Slovencev. — Ljudje so veseli teh prireditev, društvo pa se zaveda, da s tem vrši veliko poslanstvo za podvigo prosvete med kočevskimi Slovenci.

Slovenska Straža v Ljubljani nam je obljubila, da bo tudi k nam poslala potujoče knjižnice, da pride tako tudi med kočevske Slovence slovenska knjiga. Posebno v dolgih zimskih večerih naj ne bo nobene slovenske družine, kjer ne bi prebirali dobrih slovenskih knjig.

Breg. Pri posestniku Bavdku na Bregu je neznan zlikovec streljal ponoči skozi okno. Vendar k sreči ni napravil druge škode, kot da je preluknjal šipo v oknu. Upamo, da se orožništvu posreči dognati, kdo je to storil.

Gotenica. Vlom. Pred nekaj dnevi je bilo vlomljeno v hišo g. R. Loserja. Vlomilec je odprl štiri vrata, predno je prišel do notranjih prostorov. Pri treh vratih je izrezal ključavnice, da so iste kar odpadle. Četrta vrata pa je odklenil vlomilec s ključ, ki jih je dobil v pred-sobi. Orožniki iz Kočevske reke so prišli v Gotenico takoj po vladu ter po preiskavi aretirali V. L. iz Gotenice in ga odpeljali na okrajno sodišče v Kočevje. Preiskava na sodišču pa bo šele ugotovila točno krivca. Potrebno in dobro bi bilo, da se pride tem vlomilcem že enkrat na sled, ker se vlomi par let še vedno ponavljajo. Gotovo so domačini, samo se dobro krijejo.

Zapriseženi so bili sodni izvedenci cenilci iz občine Kočevske reke. Za sodnega izvedenca je bil sprejet tudi g. Čepin Pavel iz Gotenice za občino Kočevsko reko.

Novice

Fantovski odseki (FO) na Kočevskem so dobili svoje okrožje. Upravičenosti in potrebe teke osrednje matice za vzgojno delo mladine na Kočevskem ni treba posebej dokazovati. Na prvem okrožnem sestanku so odborniki FO sprejeli važne sklepe o vzgojnem delu mladine na Kočevskem.

Naš naraščaj. Ban dravske banovine dr. Marko Natlačen je dne 5. septembra 1940 izdal odlok, po katerem je bilo naročeno vsem šolskim vodstvom in prosvetni upravi, da pripočajo ljudskošolski mladinski del pri našem naraščaju. S tem je bilo rešeno vprašanje, ki je toliko časa oviralo razvoj naše organizacije ter neprijeteljem ZFO dajalo možnost, da so šolsko mladino odvrčali od naših vrst.

Fantovski sestanki. Poleg telovadbe so fantovski sestanki najlepša prilika, da izvršujemo naš program. Ko pride dan, na katerem se vrši fantovski sestanek, član FO ne sme strpeti doma ali kje drugje. Ravno tako, kakor se gre vsako nedeljo v cerkev k maši in pridigi, ravno tako mora iti vsak član na fantovski sestanek, če ni na delu. V Kočevju je fantovski sestanek vsak četrtak v gimnaziji ob pol 8. uri zvečer. Ostali FO imajo fantovske sestanke ob nedeljah.

Akademijo v proslavo 1. decembra priredita FO in DK v Kočevju v soboto 30. novembra 1940 ob 20. uri v dvorani ljudske šole. Bog živi!

Koncert, ki ga je priredila 16. t. m. Narodna čitalnica v Kočevju, je nadvse dobro uspel ob sodelovanju ljublj. radijskega akademskega kvinteta. Kino dvorana je bila nabito polna slovenskega občinstva. Na koncert so prišli tudi vsi ugledni predstavniki uradov in slovenske javnosti. Akademski kvintet je s svojim tenorom in basom navdušil poslušalce in žel velik aplavs. Po koncertu se je zbrala zbrana slovenska družba še v gostilni Tschinkel in poglabila ob slovenski pesmi družabne stike, ki so v sedanjih razmerah nad vse potrebni. V nedeljo dopoldne pa se je kvintet poslovil od Kočevja s slovensko pesmijo.

Duhovno berilo

O, ta radovednost! Koliko jo je na svetu, večkrat kar brez potrebe. Danes pa je radovednost kar na svojem pravem prostoru, ako skušamo pogledati malo za kulise sodnega dne, o katerem govori Gospod zadnjo nedeljo po binkošti.

Kaj vemo o sodnem dnevu? Vemo to, da gotovo pride. „Zbrali se bodo pred njim vsi narodi in ločil jih bo narazen, kakor loči pastir ovce od kozlov; in postavil bo ovce na svojo desnico, kozle pa na levico.“ (Mt. 25, 31.) Tako govori Gospod sam, pa naj to ugaja sprijenemu svetu ali ne.

Kje se bomo zbrali? Prerok Joel misli na dolino Jozafat, da Gospod tam sodi svet, kjer je svet obsodil njega. Mogoče. Ko pa so apostoli vprašali po sodnem dnevu, je dejal Gospod: „Kjerkoli je mrtvo truplo, tam se bodo zbirali jastrebi.“ To bi pomenilo: Kjer bodo ljudje zreli za sodbo, tam bo.

Kdaj pa pride dan jeze, dan plačila? Gospod odgovarja: „Za tisti dan in uro pa ne ve nihče, niti angeli v nebesih, ampak le moj Oče.“ On noče nič napovedati, kakor store to razni Nostradamusi in slični preroki, ki hodijo okrog, pravijo, da napovedujejo bodočnost, pa sleparijo ljudi. Prišel bo ta dan, kdaj, tega ne vemo. To pa vemo, da sodni dan ne bo ničesar spremenil na tem, kar je odločil dan posebne sodbe. Dan smrti je torej za nas pravi sodni dan, na katerega moramo biti vsi in vsak trenutek pripravljeni.

Kaj sledi sodnemu dnevu?, radovedno vprašujemo naprej. Gospod pove: „Nebo in zemlja bosta prešla. Sveti apostol Peter pa pripomni: „Sedanje nebo in zemlja sta prihranjena za ogenj, ohranjena za dan sodbe.“ (I. Petr. 3, 7.) Mogoče, da bo Gospod vesoljstvo očistil z ognjem in da bo nastopilo, kar je videl sveti Janez: „In videl sem novo nebo in novo zemljo... Glej, vse delam novo.“ (Raz. 21.)

Ali najvažnejše je vprašanje, kaj bo z nami. Tudi mi ostanemo večno. Večno boš ali v nebesih ali pa v peklu. Tretjega ni. Zato porabimo čas. Čas je zlato, je večkrat napisano na hranilnicah. V nebeški hranilnici pa stoji: „Čas je večnost.“

Zdaj vemo dovolj. Sodba pride. Mora priti. Že zaradi Boga. Vsak mora spoznati, kako pravičen je bil Gospod, pa so ga nekateri imenovali nepravičnega. Sodba mora priti zaradi Kristusa. Ves svet mora videti njegovo dobro, sveto srce in njegove svete rane.

Sodba mora priti zaradi ljudi. Tu na svetu ni pravice. Prave enakosti ni pri ljudeh, prave enakosti ni na grebeh, prava enakost je v grobu, še bolj pa pri sodbi. Tu pravični trpi preganjanje, preganjavec pa besni in zadeva nove udarce. Ali bo vedno tako? Ne, sodba bo prinesla zadoščenje.

Samo malo še potrpiamo. Krinka hudobnih bo padla, zaničevana krepost pa pride do veljave in vsi bodo morali priznati: „Pravičen si, Gospod, in pravična je tvoja sodba.“ (Ps. 118, 137.)

Slovensko kat. prosvetno društvo v Kočevju priredi dne 1. decembra na praznik Narodnega zedinjenja v dvorani hotela Trst ob vstopnini popoldne ob 15. uri igro: „Veronika Deseniška“. Kdo iste ne pozna iz zgodovine celjskih grofov in ne ve, da se je ista pred stoletji skrivala na kočevskem Friedrichstein-u in v Kunčah. Zato vsi k igri!

Sladkor za pitje čebel je dospel, prijavljeni čebelarji naj pridejo po sladkor v prostore Nabavljalne zadruge državnih nameščencev — poleg g. Dorniga. Cena 9:25 Din za kilogram proti takojšnjemu plačilu.

Izseljevanje. V smislu sporazuma nemške in romunske vlade se preseli v Nemčijo večje število Nemcev iz Dobrudže in Južne Bukovine. Krog 60.000 Nemcev je že prišlo v Nemčijo. Preseljevanje se zvrši, ko bo končano potovanje Nemcev iz Besarabije.

Busini v Jugoslaviji: V naši državi je veliko Rusinov, ki so imeli svojega voditelja v osebi nedavno umrlega škofa dr. Njaradi, katerega so imenovali očeta celokupne inteligenca Rusinov v Jugoslaviji. Imajo svoje prosvetne organizacije in lastno šolstvo. Del časopisja in knjige pišejo v ukrajinskem jeziku, drugi del v rusinskem. Državna uprava naše države jim daje toli svobode v njihovem narodnem razvoju, da izražajo

Statistika

13

Katastrska (davčna) občina in kraj	Pr. 1931	Župnija	Ljudska šola
13. Občina Črnomelj-okolica			
Površina: 9.871 ha 43 a 94 m ² — 3595 preb.			
Butoraj	222	Črnomelj	Črnomelj
Butoraj	92		
Velika Lahinja	91	"	"
Zorenca	39	"	"
Dobličje	502	"	Dobličje
Dobličje	228	"	"
Doblička gora	69	"	"
Jerneja vas	98	"	Črnomelj
Kanižarica	107	"	"
Kleč	103	Planina	Planina
Kleč	29		"
Konjski hrib	23	"	"
Lahinja	32	"	"
Topličice	19	"	"
Loka pri Črn.	760	Črnomelj	Črnomelj
Čudno selo	70		"
Dolenja vas	38	"	"
Kočevje	82	"	"
Loka pri Črn.	346	"	"
Svibnik	103	"	"
Vojna vas	110	"	"
Žagarci	11	"	"
Maverlen	407	Maverlen	Maverlen
Bistrica	53		Dobličje
Grič	64	"	"
Jelševnik	93	"	Maverlen
Maverlen	80	"	"
Miklarji	3	"	Dobličje
Snežji vrh	81	"	Maverlen
Stražni vrh	93	"	"
Petrova vas	453	Petrova vas	Petrova vas
Gorenja Paka	65		"
Mihelja vas	61	"	"
Petrova vas	111	"	"
Rožanec	103	"	"
Ručetna vas	113	"	"
Planina	274	Planina	Planina
Mirna gora	2		"
Planina	152	"	"
Ponikve	37	"	"
Sredgora	53	"	"
Skrilj	30	"	"
Talčji vrh	731	Črnomelj	Talčji vrh
Dolenja Paka	57		"
Lokve	57	"	"
Naklo	67	"	"
Otovec	119	"	"
Rodine	139	"	"
Rožič-vrh	58	"	"
Sela pri Otovcu	69	"	"
Talčji vrh	57	"	"
Tuševo dol	87	"	"
Zajčji vrh	21	"	"
Zastava	143	Črnomelj	Črnomelj
Desinec	63		"
Pavičiči	62	"	"
Zastava	18	"	"

(Dalje prihodnjič.)

Rusini sami svoje zadovoljstvo. Tudi druge narodne manjšine uživajo pri nas velike pravice, a niso nikdar zadovoljne. Naj si vzamejo vzgled na Rusinib, da bodo pravične naprav državi, ki jih redi.

Notranji pregled

Ban dr. Natlačen v Belgradu zaradi prehrane

Kmetijski minister Branko Čubrilovič je 22. novembra dopoldne sprejel v svojem kabinetu bana dravske banovine dr. Marka Natlačena in imel z njim daljšo konferenco zastran prehrane pasivnih krajev dravske banovine.

Hrvatski ban govori: „Hrvati na braniku Jugoslavije“

Z govori, ki jih je na svojem potovanju po Hrvatskem Zagorju in Medmuru imel ban banovine Hrvatske dr. Šubašič, se zdaj peča vse časopisje. Zagrebške „Novosti“ so prinesle o teh govorih cel uvodnik, kjer zlasti naglašajo pomen banovega govora v Čakovcu, kjer je hrvatski ban dejal: „In ko danes govorim tukaj z najbolj severne točke naše Hrvatske, s severnozahodne točke naše Jugoslavije, vam hočem povedati, kolikor mi Hrvati stojimo s svojim življenjem in svojimi telesi na braniku naše domovine Hrvatske in s tem tudi vse kraljevine Jugoslavije, da prav toliko stoji tudi vsa Jugoslavija na meji za obrambo Hrvatske in njene svobode. Ko se tega zavedamo, moremo mirno gledati v prihodnost. Skupnost Jugoslavije je storjena zato, da jo branimo, da bomo vedno močnejši v brambi vsega tistega, kar imamo in kar hočemo še ustvariti.“ Na koncu se je hrvatski ban spomnil tudi Bitolja ter dejal: „Posiljamo svoje pozdrave svojim najbolj južnim

bratom, našemu Bitolju. Zakaj, dokler mislimo na Bitolj, toliko časa bo Bitolj mislil, da je tukaj njegova meja, ki naj jo varujejo prav tako oni tukaj, kakor mi tamkaj! — „Novosti“ v svojem članku naglašajo, da te in take besede naglašajo bratstvo, kar dviga tudi moralno veljavo med Hrvati. Dobiček tega je v večji sili in odpornosti ter veljavi Jugoslavije, kakor tudi Jugoslavija more biti srečna le, ako bo Hrvatska v njej zadovoljna.“

Zunanji pregled

Antonescu pri Mussoliniju

Predsednik romunske vlade je v drugi polovici prejšnjega tedna uradno obiskal Rim in imel razgovore z Mussolinijem. Sestanku sta prisostvovala tudi romunski in italijanski zunanji minister. Italijanski tisk pravi k temu, da se je Romunija zdaj docela osvobodila Anglije in da bo z državama osi sodelovala pri uveljavljanju novega reda v Evropi.

Sestanek Keitla in Badoglija v Innsbrucku

Nemško uradno poročilo pravi, da sta se v Innsbrucku sestala šefa nemške in italijanske vojske maršala Keitel in Badoglio. O razgovorih, ki so jim prisostvovali tudi člani obeh generalnih štabov, pravi isto poročilo, da so se posvetovali o skupnem vojnem vodstvu.

Prisilna izselitev Francozov iz Lorene

Tako poročajo iz Vichyja. Odlok nemških oblasti velja za tiste Francoze, ki so se naselili v Loreni po letu 1918. Prizadetih je približno 100.000 Francozov. Izselitveni rok je prav kratek, vsak Francoz bo smel vzeti seboj vrednosti v višini največ 2000 frankov.

Grki - Italijani

Po grških poročilih so v Grčiji v celoti izvedli mobilizacijo, kar je na bojišču povzročilo preobrat. Zaradi številčne premoči se je Grkom posrečilo, da so nasprotnika povsod potisnili nazaj in se zdaj na vseh mestih bojujejo že v Albaniji. Zlasti hud je grški pritisk pri Korči, ki so jo zavzeli. Grški bombniki se v družbi z angleškimi pridno udeležujejo pri napadih na italijansko zaledje v Albaniji. Italijanska poročila pravijo, da povzročajo italijanska letala Grkom velike neprijetnosti, ker jih neprestano napadajo. Italijanska letala so zlasti čisto nad Krfom. Italijanski tisk poroča o hudih izgubah grškega letalstva.

Letalski napadi na Anglijo

Letalski napadi na Anglijo in Nemčijo so se spet stopnjevali. Nemška poročila dan za dnem govore o hudih napadih na angleške konvoje. Prav srditi so tudi napadi na industrijska mesta. Najhujiši napad je veljal angleškemu industrijskemu središču za izdelovanje letal Coventry in Birmingham. Po soglasnih nemških in angleških poročilih je 500 bombnikov zmetalo več kot pol milijona ton bomb, ki so mesto skoraj docelo porušile. Nemci pravijo, da je bilo to maščevanje za napad na Monakovo. Tudi Angleži so neprestano bombardirali nemška mesta, najhuje pa Hamburg in Berlin. Letalske izgube so na obeh straneh precejšnje.

Mussolini ob obletnici sankcij

V ponedeljek so v Italiji proslavili peto obletnico sankcij, ki jih je bila zveza narodov proglasila proti Italiji zaradi abesinske vojne. Pri tem je imel ministrski predsednik Mussolini velik govor. Med drugim je dejal, da zadene vsa odgovornost za vojno Anglijo, ker je začela Nemčijo obkroževati in nastopila proti obnovitvi politične in vojaške sile Nemčije. Anglija je odklonila vsak poskus zbližanja. Ko je govoril o vojni s Francijo, je dejal, da nihče na svetu ni mogel misliti, da bo slavna vojska, ena največjih v Evropi, skopnela kakor sneg na soncu, ko je Italija stopila v vojno. Mussolini je dalje pohvalil junaško zadržanje italijanske vojske in mornarice, posebej pa letalstva, ki je o njem dejal, da je in ostane gospodar neba. O napadu na Taranto je dejal, da so angleški letalski torpedi učinkovito zadeli tri ladje, vendar se ni nobena potopila. Samo eno bodo morali dalje časa popravljati, drugi bosta pa kmalu spet v službi. Mussolini je za tem govoril o vojnem tovarišu Italije in Nemčije in je glede miru s Francijo poudaril, da je treba nekim italijanskim

zahtevam brezpogojno ugoditi, ker Italija odklanja vsako drugo rešitev. Mir s Francijo bo skupno delo osi. Glede vojne z Grčijo je italijanski premier najprej navajal zgodovino in poudaril, da grško ozemlje ne dopušča bliskovite vojne. Ni važno, kdaj bomo Grčiji polomili rebra, v dveh ali dvanajstih mesecih; a Grki bodo zanesljivo doživeli katastrofo. Mussolini je h koncu dajal, da ima Italija zdaj pod orožjem milijon mož, da pa jih lahko pokliče še osem milijonov.

Nemška diplomatska akcija Ciano, Sunner in bolgarski kralj pri Hitlerju v Berghofu

V Berghof, kjer se mudi Hitler, so v ponedeljek prispeli italijanski zunanji minister Ciano, španski zunanji minister Sunner in nemški zunanji minister Ribbentrop. Nemci pravijo, da je ta sestanek v neposredni zvezi s pravkar končanimi razgovori nemškega in italijanskega generalnega štaba. Italijani zatrjujejo, da gre za aktivnejše sodelovanje Španije v vojni proti Angliji in da so razpravljali o francoskem problemu.

Bolgarski kralj Boris je zadnje dni zasebno potoval po Nemčiji, v nedeljo se je pa nepričakovano sestel s kanclerjem Hitlerjem v Berchtesgarnu in je imel z njim zaupne pogovore. Tuji časnikarji v Berlinu poročajo, da se je zdaj Bolgarija odločila sodelovati z osjo. Ostala bo še nadalje nevtralna, a ne bo ovirala obeh totalitarnih držav, da da ne bi Turčije zlepa ali zgrda prepričali, da je sleherni odpor zamen. Vesili osi hočeta namreč čez Turčijo prodreti na bližnji vzhod in priti tam Angliji do živga.

Madžarska je pristopila k trozvezi Rim-Berlin-Tokio Diplomatska ofenziva

Vsakemu opazovalcu mednarodne politike je jasno, da so sedanji razgovori samo odlomek velike diplomatske ofenzive, ki jo vodijo osiščne države, pričene od razgovorov v Franciji in Španiji do razgovorov med sovjetskim komisarjem za zunanje zadeve Molotovom, ki je prišel v Berlin na veliko začudenje vsega sveta.

Za hitro odločitev proti Angležem

Več kot jasno je, da je glavno vprašanje, kako z uspehom voditi borbo proti Angliji, toda v zvezi s položajem, ki je nastal v Grčiji. Nemški tisk trdi, da nemški in italijanski državniki iščejo pot, po kateri bi mogli zadati Angliji končno smrtni udarec in sicer na Sredozemskem morju, v Gibraltarju, Suez, na Jonskem morju in ob egejskih obalah. Ta zadnji sektor je postal posebno važen, odkar so Angleži dobili svoja letalska in pomorska oporišča na grškem otočju. Zaradi blagega podnebja na tem področju in zaradi skrajšane poti, ki daje angle-

škim letalcem in pomorskim silam možnost temeljitih napadov proti južni Italiji, se je pojavilo vprašanje, ki ga sedaj hočejo predstavniki osiščnih držav čimprej rešiti v svojo korist. Nemčija in njeni prijatelji bodo zaradi tega iskali pot, da to vprašanje naglo rešijo, ker vsako odlaganje ustvarja vedno večje zmede in težave tako za Italijo kakor tudi za Nemčijo.

Važno pa je seveda vprašanje, kakšno stališče bo zavzela Sovjetska Rusija, ko bosta Italija in Nemčija v reševanju tega važnega vprašanja nastopili novo pot. Stališče Sovjetske Rusije je diplomatska tajnost ne le za vse interesirane sile na bližnjem vzhodu, temveč tudi za Nemčijo samo. Mednarodne razmere niso bile nikdar tako zamotane na jugovzhodu Evrope kakor so danes. Znan je način dela in odločnost predstavnikov osiščnih držav in prav nič se ni treba čuditi, če bodo te države nastopile pot k nagli rešitvi in premostitvi ovir brez vsake sentimentalnosti, kar je itak svojstven način v vodstvu vojne po osiščnih državah. V tem smislu se lahko v mednarodnih dogodkih pričakujejo vsa mogoča iznenadenja.

Bolgarija

To je zlasti važno za stališče Bolgarije v sedanji vojni, ki popolnoma odkrito sodeluje z osiščnimi velesilami, kar ni nobena tajnost več. Za primer, da se razčisti stališče Turčije, bi lahko tudi Bolgarija zavzela svoje dokončno stališče do dogodkov na Balkanu. Zaradi tega pripisujejo tudi največjo pozornost sestanku, ki ga je imel bolgarski kralj Boris z nemškim državnim kanclerjem Hitlerjem. V Berlinu zagotavljajo, da so se tudi ti razgovori vodili v okviru vprašanja zgraditve novega evropskega reda, ker so v Berlinu mnenja, da je tudi Balkan sestavni del Evrope. To vprašanje je posebno važno v zvezi s položajem v Grčiji. Na tretje mesto bi prišla tudi še ostala vprašanja neizpolnjenih zahtev bolgarskih politikov in način izpolnitve teh zahtev. V Berlinu poudarjajo, da se vse to lahko reši na povsem miren način. Seveda je drugo vprašanje, kako se bodo dogodki razvijali v praksi.

Položaj Bolgarije ni odvisen samo od stališča Turčije, temveč tudi od zadržanja drugih držav.

Priprave Turčije

Po nepotrjenih poročilih ima Turčija na bolgarski meji že najmanj 20 divizij, toda verjetno je njihovo število še večje, ker se sliši v turških krogih, da bi pol milijona turških vojakov zadostovalo, da drže Bolgarijo nazaj in preprečijo bolgarski napad na Solun ali na katero koli drugo točko v vzhodni Grčiji. V Istanbulu so v veljavi izredno strogi ukrepi proti tujcem. Mesto je podobno vojaški garniziji v vojnem času.

Najlepše Miklavževo darilo

Novosti:

Pravkar izšlo!

Pirnat Viktor: KRESNA NOČ NA KUKOVI GORI. Pravljica zgodba z Gorjancev. Obsega 100 strani, kartonirano 40 din.

Severjeva Sonja: PRAVLJICE. Obsega 104 strani, kartonirano 40 din.

Izbrane mladinske knjige

- Kunčič Mirko: TINČEK IN TONČEK. Čudoviti doživljaji dveh ameriških dečkov. Bogato ilustrirano. 364 strani, vezano 75 din.
- Karaljičev: PRI OGNJIŠČU. Zbirka bolgarskih narodnih pravljic. Ilustrirano. 119 strani vel. formata. Vezano 35 din.
- Grimm: PRAVLJICE. 191 strani, vezano 45 din.
- Kunčič Mirko: ZA ŽIDANO VOLJO. Pripovedke, pravljice, pesmi, 79 strani, broširano 26 din, vezano 36 din.
- Kunčič Mirko: NAJDENČEK JOKEC. Pravljica povest, 88 strani, broširano 26 din, vezano 36 din.
- Kunčič Mirko: PTIČEK Z DVEMA KLJUNČKOMA. Pravljica povest in pesmi, 75 strani. Broširano 26 din, vezano 36 din.
- HAUFFOVE PRAVLJICE I. in II. del. Ilustrirane orientalske pravljice. Skupaj 426 strani. Vezano. Vsak del 45 din.
- Hamsun Marija: OTROCI Z DOLGEGA BREGA. Povest iz severnih norveških goratih krajev, 184 strani, vezano 45 din.
- Kunčič Mirko: KROJAČEK VESELJAČEK in druge zgodbe. Broširano 26 din, vezano 36 din.

Velika izbira slikanic za naše najmlajše!

Zahtevajte MIKLAVŽEVO ŠTEVILKO našega „VESTNIKA“, ki vsebuje izbrane knjige za spopolnitev mladinske in domače knjižnice po izredno znižanih cenah.

Jugoslovanska knjigarna - Ljubljana